

38(t)

ET KJØRETØY SOM OVERLEVDE KRIGEN

Av Per Oscar Brandvoll

Publisert 01.04.2021

På www.krigenalletapte.site

SD.KFZ.140, TSJEKKISK VOGN I TYSKE TJENESTE.

Tyskland hadde mange forskjellige stridsvogner under andre verdenskrig, for mange for produksjonen ble aldri stor nok av de beste. Denne vognen var den mest vellykkede av alle de utenlandske vognene, som tyskerne brukte, kanskje den mest vellykkede av alle lette tyske stridsvogner. Det tsjekkiske navnet på vognen var LT38, det tyske 38(t).

Vognen ble produsert av det tsjekkiske selskapet CKD og etter at Tyskland hadde okkupert Tsjekkoslovakia, ble vognen testet opp mot de tyske vognene Panzer I og II. I denne testen viste den tsjekkiske vognen seg å være klart overlegen. Dermed ble det gitt ordre om fortsatt produksjon og vognen fikk en 3,7 cm KwK 38(t) L/48 kanon.

Denne kanonen kunne slå ut de fleste fiendtlige vogner fram til den ble stilt ovenfor de sovjetiske T-34 og KV vognene samt tyngre vest-allierte kjøretøy, som Char 1B og Matilda.

Vogdenes styrke var den enkle og gode konstruksjonen av understellet med store løpehjul opphengt i bladfjærer. Svakheten var først og fremst at skroget var naglet sammen, dette medførte at ved en treff i vognen risikerte man at nagler føk vegg i mellom inne i vognen og skadet mannskapet, utstyret eller antente ammunisjonen. Motoren, en Praga rekke sekser på 125 hester, var god og ble etter hvert oppgradert til 160 hester i senere utgaver, men da var den noe pint.

De tsjekkiske vognene bidro på en vesentlig måte til de tyske panserstyrkene under angrepet på Frankrike, ved at om lag en tredjedel av de tyske vognene, som hadde en tyngre kanon enn en 20 mm, var tsjekkiske. De tyske 6., 7. og 8. panserdivisjonene var oppsatt med tsjekkiske vogner, men med enkelte Panzer IV som tung støtte.

I en mot en sammenligner med andre samtidige vogner kom den tsjekkiske vognen heldig ut, selv om kanonen var svakere enn de tilsvarende sovjetiske vogner og aksjonsradiusen langt dårligere, hadde den bedre pansring og radioen ga den taktiske fordeler i bruken. Imidlertid hadde tyskerne aldri mange nok av vognen og konfrontert med andre tyngre sovjetiske vogner var den alt for dårlig bevæpnet. Svakheten var at tårnkranen ikke tillot en kraftigere kanon.

Den andre tsjekkiske stridsvognen, 35(t), ble ikke så populær i tysk tjeneste og man konsentrerte produksjonen i Tsjekkoslovakia rundt 38(t).

De vest-allierte styrkene, som møtte denne vognen i kamp, må ha angret på München forliket. På tysk side var det bare Panzer III som hadde en like effektiv kanon mot pansrede kjøretøy og denne tyske vognen veidde det dobbelte av 38(t). Riktignok klarte man senere å montere en større kanon i Panzer III, men da var denne konstruksjonenes dager talte som stridsvogn og begge skrogkonstruksjoner fortsatte som selvdrevne kanoner.

To dusin 38(t) ble kjøpt av Sveits under krigen, men jeg har ikke klart å finne hvilken bevæpning de fikk. De hadde typebetegnelsen LTH.11.

I sammenligningen under er BT-vognene sovjetiske, A9 var den britiske cruiser stridsvognen med to mitraljøse tårn i tillegg til hoved tårnet med to punds kanonen og en koaksial mitraljøse. H-39 var den raskeste av de franske Hotchkiss vognene og den av de lettere franske vognene som hadde en effektiv høyhastighets kanon til bekjempelse av stridsvogner. R-35 er en Renault konstruksjon med praktisk talt de samme data som Hotchkiss vognen, men Renault vognen hadde en kanon med langt lavere utgangshastighet, selv om tårnet ellers er

identisk på begge vogner. Den lave utgangshastigheten på kanonen til R-35 gjorde at vognen i liten grad kunne bekjempe fiendtlige stridsvogner. De franske vognenes største svakheter var tårnet med plass til bare en mann, de svake motorene, mangelen på radio og ledelsen av hæren.

Forklaring/Navn	A9	38(t)	BT-5	BT-7	H-39	R-35
Stridsvekt i tonn	13	10,5	10,2	13,9	12,1	9,8
Besetning	6	4	3	3	2	2
Høyde	2640	2350	2230	2420	2140	2100
Bredde	2490	2250	2200	2290	1850	1850
Lengde	5790	4650	5580	5660	4220	4200
Motor i hk	150	125	400	500	120	82
Hk/tonn	11,5	11,9	39	36	8,4	8,4
Antall tusen prod.	0,1	1,5	5	2,7	1	1,7
Bevæpn., kanon i mm	40	37	45	45	37	37
Antall mitr.	3	2	1	2	1	1
Km/t vei/terreng	40/24	42/?	55/?	73/?	36/16	20/?
Aksjonsradius terreng, km	?	160	?	430	90	?
Aksjonsradius vei	240	240	?	730	150	140
Pansring i mm	6-14	15-25	6-13	10-22	Max 45	Max 45
Vadedybde i cm	80	90	?	120	50	50

Siden 38(t) vognen ikke kunne ta en tyngre kanon i tårnet og motstanderne kom med nyere vogner, som var den langt overlegen, ble produksjonen av vognen som stridsvogn stoppet i juni 1942. Men skroget og drivverket til 38(t) ble brukt i flere forskjellige selvdrevne kanoner og produksjonen av disse fortsatte ikke bare til krigens siste dager, men også lenge etter at andre verdenskrig var avsluttet.

SD.KFZ.138/ SD.KFZ.139/ MARDER III.

På disse selvdrevne kanonene, det er mer eller mindre samme vogn, brukte man den tsjekkiske 38(t) skroget og drivverket. Flere forskjellige versjoner ble laget. På de siste versjonene, -139, var motoren flyttet framover slik at det ble plass til kanon med mannskaper bak på vogn, dette ga en god vektfordeling. På alle versjoner var det også våpenskjold langs siden, mens vogn var åpen i toppen og bakfra. Vognen var derfor sårbar pga. av de åpne sidene og pga. den tynne pansringen, men hadde en god kanon.

Vognene ble utrustet både med den sovjetiske 76,2 mm kanonen, den ombygde sovjetiske kanonen til 75 mm og den tyske 75 mm Pak 40 kanonen. Senere versjoner fikk en lavere silhuett, panser bak kanonen og tykkere pansring. Vognene var i tillegg utrustet med et maskingevær. Totalt ble det laget et par tusen av vognene. Vognene ble brukt på alle frontavsnitt.

PANSERJAGER 38(T) HETZER.

Dette var den beste panserjageren basert på det tsjekkiske 38(t) skroget. Det pansrede og nå sveisede skroget var skrånet på alle sider, noe som ga en bra motstand mot gjennomtrenging av fiendtlig ild. I tillegg var pansret sterkest i fronten og rundt kanonen. Drivverket var fortsatt det samme, men motoren klarte nå å gi 160 hester. Vognen var nå ikke lengre åpen på toppen, men pansret hele veien.

Vognen hadde en fjernstyrt mitraljøse mot infanteri, montert på toppen. Under krigen ble vognen brukt av både den tyske og den ungarske hæren. Rundt femten hundre vogner ble bygget av denne vellykkede konstruksjonen under andre verdenskrig, alle i Tsjekkoslovakia. Produksjonen fortsatte etter krigen og vognen ble da brukt av den tsjekkiske og av den sveitsiske hæren.

Det mest bemerkelsesverdige ved konstruksjonen ved siden av det godt skrånede panseret var plasseringen av kanonen, en 75 mm Pak 39 L/48, til høyre i skroget.

Betjeningen på 4 mann hadde en utmerket vogn, men svært liten plass inne i vognen. Vognen hadde god mobilitet, var liten og derfor lett å gjemme bort. Men pga. mangelen på plass inne i vognen ble vognen ikke populær hos betjeningene. Den ble etter hvert en av de viktigste tyske panserjagerne.

BISON GW.38(T) SD.KFZ. 138/1.

Igjen en vellykket konstruksjon basert på den tsjekkiske 38(t). Her ble en haubits på 105 mm plassert nede i skroget. Det fantes i to versjoner, en modell H med motoren bak og en modell M med motoren i midten. Totalt ble det laget mer enn 300 vogner. Vognen gikk også under navnet Grille.

SVENSK BRUK.

Sverige fikk tidlig en interesse for 38(t) og bestilte nitti vogner før Tsjekkoslovakia ble okkupert, men disse ble ikke levert pga. at tyskerne overtok de etter invasjonen av

Tsjekkoslovakia. Til tross for denne skuffelsen ville svenskene gjerne ha vognen og gjorde en avtale om å produsere den på lisens.

Vognene ble produsert hos Scania-Vabis og fikk deres 1664 motor på 142 hester, senere den sterkere L-603 motoren på 160 hester. Kanonen var den samme som på de andre svenske tunge vognene, en 37 mm Bofors m/38.

Sverige lagde også selvdrevne kanoner basert på skroget, til slutt ble de ombygd til pansrede personellkjøretøy. Pansarbandvagn 301 kom på starten av 60-tallet og var i bruk fram til 1970 - 1971. Så konstruksjonen hadde en meget lang livslengde i de to produksjonslandene, Tsjekkoslovakia og Sverige, i tillegg til Sveits, som brukte vognen like lenge. Sherman og T-34 konstruksjonene har blitt brukt lengre, men den er like fullt en klar vinner blant stridsvogn konstruksjonene, spesielt hvis vi tar hensyn til den relativt beskjedne antallet med vogner og det at det ikke er en supermakt som har stått bak.